

आर्थिक बर्ष २०७७/०७८ को
बार्षिक नीति तथा कार्यक्रम
(मस्यौदा)

कालिका नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
रेडक्रसग्राम, चितवन
२०७७

कालिका नगरपालिकाको नगर सभाको बैठकमा २०७७ साल असार
५ गते नगरप्रमुख श्री खुमनारायण श्रेष्ठले प्रस्तुत गर्नुभएको

आर्थिक बर्ष २०७७/०७८ को
बार्षिक नीति तथा कार्यक्रम

नगरसभाबाट स्वीकृत मिति:

कालिका नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
रेडक्रसग्राम, चितवन
२०७७

आर्थिक वर्ष २०७७/०७८ का लागि कालिका नगरपालिकाको नगरसभाको छैठौँ अधिवेशनको पहिलो बैठकमा प्रस्तुत बार्षिक नीति तथा कार्यक्रम

संघीय व्यवस्थापिका संसद कानून न्याय तथा मानव अधिकार समितिको सभापति एवं प्रतिनिधी सभाका
माननीय सदस्य कृष्णभक्त पोखरेलज्यू,

बागमती प्रदेश सभाका माननीय सदस्य एवं प्रदेश सभाका शिक्षा स्वास्थ्य तथा कृषि समितिका सभापति
घनश्याम दाहालज्यू,

श्री उपप्रमुखज्यू ,

नगर सभाका सदस्यज्यूहरु ।

नेपाल सरकारको निर्णयानुसार मिति २०७२ असोज १ गते स्थानीय निकायको रूपमा र विक्रम संवत् २०७३ साल फागुन २७ गते स्थानीय तहको रूपमा स्थापना भएको यस कालिका नगरपालिका संविधानतः एक स्थानीय सरकारको रूपमा स्थापना भई नगरबासीको सेवा र नगरको समग्र विकासमा समर्पित नगरपालिका हो। यस नगरपालिकाले नगरबासी जनताको सार्वभौम अधिकार, स्वतन्त्रता र स्वःशासनको अधिकारलाई आत्मसात गर्दै, नगरबासीहरुमा संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रको प्रतिफल अनुभूती गराउन प्रतिवद्ध रहदै, नगरबासीको समृद्धि र सुशासन सहितको समग्र विकासको जनादेशलाई शिरोपर गर्दै आएको छ । नगरबासीको जनादेशलाई आफ्नो मार्गदर्शनको रूपमा पालना गर्दै सोही बमोजिम आफ्ना प्रशासनिक तथा विकासका क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्दै आएको यस नगरपालिका विभेदमुक्त समाज निर्माण एवं साँस्कृतिक, धार्मिक र भौगोलिक रूपमा विविधतायुक्त नगरपालिकाको विशिष्ट संरचनालाई आत्मसात गरी विविधता सहितको एकता र ऐक्यवद्ध सामाजिक संरचना र सहिष्णुता एवं सद्भावयुक्त समाजलाई प्रवर्धन गरी आर्थिक, सामाजिक रूपमा समृद्ध सामाजिक न्याय सहितको अनुकरणीय नगरपालिका निर्माण गर्ने संकल्पका साथ अघि बढी रहेको छ । विकासप्रतिको उत्कट चाहना, दूरदृष्टि सहितका विकासका दुरगामी योजनाहरु, विकासमा जनताको सहभागिता, सन्तुलित राजनीतिक सम्बन्ध, सार्वजनिक निजी साझेदारी, जनमुखी, स्वच्छ र उत्तरदायी प्रशासन मार्फत नगरपालिकालाई बैभवशाली र समृद्ध स्थानीय तहको रूपमा स्थापित गर्ने दिशामा कालिका नगरपालिका अगाडि बढेको छ ।

विश्वभर मानव जातिकै अस्थित्वमा गम्भीर चुनौतिका रूपमा देखिएको कोभिड १९ को महामारीको संकटपूर्ण यस घडिमा समेत नगरबासीको स्वास्थ्य र जीउको सुरक्षाको जिम्मेवारी बोध गरी अविचलित रूपमा नगरपालिकाले संक्रमणको रोकथाम, नियन्त्रण र स्वास्थ्य सुरक्षाका कार्यहरु गर्दै आएको छ । यस सिलसिलामा जनप्रतिनिधीहरु, राजनीतिकर्मीहरु, नगरबासी युवाहरु, स्वास्थ्यकर्मी, सुरक्षाकर्मी, कर्मचारी, शिक्षक, पेशाकर्मीहरु र समग्र नागरिक समाजको स्वतःस्फूर्त साथ र सहभागिताले झन् उत्साह र आत्मबल प्राप्त भएको छ र उहाँहरु धन्यवादका पात्रहरु हुनुहुन्छ। संकटको घडीमा नगरपालिकाको यस कार्यमा आर्थिक र नैतिक रूपले साथ दिनुहुने उद्योगीहरु, व्यापारीहरु, गैर सरकारी संस्थाहरु, सहकारी तथा वित्तिय संस्थाहरु, समुदायमा आधारित संस्थाहरु, स्वतःस्फूर्त रूपमा लागेका अभियन्ताहरु, प्रेस तथा मिडियाकर्मीहरु सबैमा धन्यवाद व्यक्त गर्न चाहन्छु र आगामि दिनमा समेत यस्तै साथको अपेक्षा गरेको छु ।

छोटो संस्थागत इतिहास भएको नगरपालिकाको सिमित श्रोत र साधनबाट नगरबासीहरूको उच्च आकांक्षा र आवश्यकता पूरा गर्नु चुनौतिपूर्ण भए पनि प्रस्तावित प्रदेशस्तरको औद्योगिक क्षेत्रको कार्यान्वयन, सङ्घीय सरकार, प्रदेश सरकार, दातृ निकायहरू तथा निजी क्षेत्र र नगरपालिकाबाट सञ्चालन हुने आर्थिक विकास तथा पूर्वाधार विकासका कार्यहरूले समृद्ध कालिका नगरपालिका निर्माणको यात्रामा सुनौला सम्भावना र अवसरहरू प्राप्त हुने देखेको छु । जन निर्वाचित स्थानीय सरकारको रूपमा रहेको नगर कार्यपालिकाले आफ्ना तीन बर्षमा नगरक्षेत्रको विकासको ठोस आधारहरू तयार गर्न सफल भएको अनुभव गरेको छ । तथापी अग्रगामी विकास र आर्थिक समृद्धिका लागि विकासका उपयुक्त नीति, योजना र कार्यक्रम छनौट, तर्जुमा र कार्यान्वयनको विस्तृत कार्ययोजना बनाएर अघि बढ्नु अनिवार्य शर्त भएको महसुस पनि गरेको छ ।

प्रतिनिधी सभाका माननीय सदस्यज्यू

प्रदेश सभाका माननीय सदस्यज्यू

नेपालका संघीय व्यवस्थापिका संसदका माननीय सांसदज्यू र बागमती प्रदेश सभाका माननीय सांसदज्यूबाट यस नगरसभालाई भएको सम्बोधनले नगरसभाको बैठकको गरिमा वृद्धि भएको महसुस गरेको छु । यस क्षणमा मुलुकमा सामाजिक न्याय, नागरिक स्वतन्त्रता, संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रको स्थापनाका निम्ति आफ्नो प्राण बलिदानी गर्ने सम्पूर्ण ज्ञात अज्ञात वीर शहिदहरू प्रति हार्दिक श्रद्धान्जली अर्पण गर्दछु र घाईतेहरू प्रति समेत सम्मान प्रकट गर्न चाहन्छु । कालिका नगरपालिकाको निर्वाचित नगरसभा, नगर कार्यपालिका वा स्थानीय सरकारको प्रमुखको हैसियतले यस नगरसभाको छैठौँ अधिवेशनको पहिलो बैठकमा आगामी आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा अवलम्बन गरिने विकासका नीतिहरू यहाँहरू समक्ष प्रस्तुत गर्न चाहन्छु र यसबाट नगरको समग्र विकासमा एक नयाँ आयाम थपिने अभिलासा समेत लिएको छु ।

१. हाल विश्वभर फैलिरहेको कोभिड १९ को महामारीको जोखिमबाट नगरबासीहरूलाई सुरक्षित गर्ने कार्य नगरपालिकाको सर्वोच्च प्राथमिकतामा रहेको छ । कोभिड १९ रोकथाम र नियन्त्रणका लागि नगरपालिकाले आफ्नो सम्पूर्ण सामर्थ्य प्रयोग गर्नेछ । यस्तै रोगबाट फैलन सक्ने महामारी, प्राकृतिक विपद् तथा वर्षाको समयमा हुने धन जनको क्षतीलाई मध्यनजर गर्दै यसै वर्ष विपद् व्यवस्थापन कोषको वृद्धि गरी थप प्रभावकारी बनाइनेछ । विपद्को पूर्व सतर्कता, प्रतिकार्य, राहत तथा पुनःस्थापना तथा पुनःनिर्माणलाई उच्च प्राथमिकतामा राखी कोषको परिचालन गरिनेछ । साथै, कोभिड १९ को कारण रोजगारी गुमाएका वा वैदेशिक रोजगारी गुमाई घर फर्किएका नागरिकहरूलाई रोजगारी सिर्जना गर्ने कार्य आगामी बर्षको प्राथमिकतामा रहनेछ ।
२. भूमीहीन र विपन्न जनताको लागि संघीय सरकार र प्रदेश सरकारसँग समन्वय गरी भूमीहीन बाढीपिडित र अव्यवस्थित रूपमा बसोबास गरिरहेका जनताको आवासको हक सुनिश्चित गर्ने नीति अबलम्बन गरिनेछ । संविधान प्रदत्त आवासको मौलिक हकलाई सारभुत गराउन गत आर्थिक वर्षबाट सञ्चालनमा रहेको विपन्न जनताका लागि मेयर आवास कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
३. सहरीकरणलाई व्यवस्थित गर्न खुला स्थानहरूको प्रयास व्यवस्था गरी खुल्ला पार्कहरूलाई "सार्वजनिक खुल्ला व्यायमशाला" को रूपमा विकास र विस्तार गर्दै लगिनेछ । सरकारी तथा

सार्वजनिक जग्गाको संरक्षण गर्ने र खुल्ला स्थानहरूको संरक्षणका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।

४. मुलुक र जनताको स्वतन्त्रता, अधिकार र प्रजातान्त्रिक व्यवस्थाका लागि संघर्ष गर्ने महान व्यक्तिहरूको नामबाट बाटिका निर्माण गरी सहरी सौन्दर्यतामा अभिवृद्धि गर्ने र राष्ट्रियतामा टेवा पुर्याउने खालका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने नीति लिईने छ ।

आर्थिक विकास: कृषि, उद्योग, वाणिज्य, पर्यटन, सहकारी र वित्तिय क्षेत्र

५. समग्र कृषिक्षेत्रलाई व्यवसायीकरण गरी कृषि तथा पशुपंक्षीजन्य व्यवसायलाई सहूलियत, कर छुट तथा कृषि उद्यमहरूलाई अनुदान समेतको व्यवस्था गरी कोभिड -१९ का कारण विदेशबाट फर्किएका युवाहरूको लागि कृषि क्षेत्रमा रोजगारी सिर्जना गर्ने नीति लिईनेछ ।
६. कृषि उद्यमलाई प्रोत्साहन गर्न समुदायमा आधारित बजार व्यवस्थापन गर्ने, नगरस्तरीय विक्रि केन्द्रहरूको स्थापना र सञ्चालन गर्ने साथै उत्कृष्ट कृषकलाई प्रोत्साहन गरी युवा जमातलाई व्यवसायिक कृषितर्फ आकर्षित गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
७. आर्थिक विकासमा कृषि क्षेत्रको योगदानलाई वृद्धि गर्न कृषि क्षेत्रको विविधिकरण, व्यवसायिकरण र आधुनिकीकरण गर्दै लैजाने नीति लिइनेछ । विभिन्न खेतीहरूको जोन र पकेट क्षेत्र अनुसार कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने, कृषि क्षेत्रमा यान्त्रिकरण गर्दै उत्पादनको लागत न्यूनीकरण गरी कृषि उत्पादनलाई प्रतिस्पर्धात्मक बनाईनेछ ।
८. बाँझो रहेका जग्गा तथा परम्परागत निर्वाहमुखी खेती भएका जग्गामा आधुनिक व्यवसायिक खेतीका लागि "भूमी बैंक" को अवधारणा बमोजिम खेतीयोग्य जमिनको सूचीकरण गरी युवाहरूलाई कृषि उद्यममा लगाउने कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
९. खाद्यान्न बालीलाई प्रवर्द्धन गरी खाद्यान्नमा आत्मनिर्भर नगरपालिका बनाउन खाद्यान्न बाली लगाउने कृषकहरूको क्षमता विकास गर्ने र विद्यालय खाजा कार्यक्रममा स्थानीय उत्पादनलाई अनिवार्य गरिने नीति लिईनेछ ।
१०. नयाँ प्रविधिमा आधारित माछापालनका लागि इच्छुक कृषकहरूलाई तालिमको व्यवस्था गरी प्रविधिमा अनुदानको व्यवस्था गरी माछापालनलाई आकर्षक व्यवसायको रूपमा विकास गर्ने नीति अख्तियार गरिनेछ ।
११. दुग्ध उत्पादक कृषक र सहकारी वा व्यापारीबीच, पशुजन्य, फलफूल तथा तरकारी उत्पादक कृषक र बजारबीचको उचित मूल्य श्रृंखला कायम गरी कृषकहरूको उत्पादनको यथोचित मूल्य प्रदान गर्न नगरपालिका संघीय, प्रादेशिक तथा स्थानीय कानून बमोजिम सहजीकरण र नियमनका उपायहरू अवलम्बन गरिनेछन ।
१२. दुग्ध उत्पादनलाई प्रोत्साहन गर्न सहकारी र निजी क्षेत्रसँगको सहकार्यमा अनुगमन गरी दुग्ध उत्पादक कृषकहरूको व्यवसायिक क्षमता विकास, उत्पादनको बजारीकरण र पशु तथा बाली विमा लगायतका उत्प्रेरणाको कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ । दुग्ध उत्पादक कृषकहरूलाई प्रोत्साहन गर्ने साविकको कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ । आगामी आर्थिक वर्षमा पंक्षीजन्य र तरकारी तथा फलफूल उत्पादन गर्ने कृषकहरूलाई समेत उत्प्रेरणाका कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने नीति लिईनेछ ।

१३. कृषि खेतीलाई व्यवसायीकरण, बजारीकरण र विस्तारीकरणको लागि आवश्यक पर्ने पूर्वाधार सिंचाइ, शितगृह, संकलन केन्द्र, माटो परीक्षण र सामुहिक खेती तथा कृषि सञ्जालीकरण मार्फत नगरपालिका क्षेत्रभित्र कृषि उत्पादको प्रवर्धनमा जोड दिने नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ।
१४. यस नगरपालिका क्षेत्रमा प्रस्ताव गरिएको औद्योगिक क्षेत्रको स्थापना र सञ्चालनमा यस नगरपालिकाका उद्योगीहरूको हक र हीत सुनिश्चित गर्ने गरी औद्योगिक क्षेत्रको आधार तयार गर्न नगरपालिका प्रयत्नशील रहनेछ। उद्यम विकास तथा व्यवसाय प्रवर्द्धनको कार्यक्रम सञ्चालन तथा सहूलियतपूर्ण ऋणका लागि बैंक तथा वित्तिय संस्थाहरूसँग समन्वय गरी नगरपालिका भित्र नयाँ उद्योगी व्यवसायीहरू तयार गर्ने नीति लिइनेछ।
१५. नगरपालिका भित्रका सहकारी, बाणिज्य बैंक, विकास बैंक लगायतका वित्तिय संस्थाहरूसँग सहकार्य गरी लघु, घरेलु तथा साना उद्योगहरूलाई लघु वित्त, लघु कर्जा लगायतका वित्तिय सेवा प्रदान गरी स्वरोजगार बन्न प्रेरित गर्ने र सीपमा आधारित श्रममूलक उद्योगहरूको विकास र प्रवर्द्धन गर्ने कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ। स्थानीयहरूमा सीप विकास गरी बाह्य मुलुकका नागरिकहरूले गर्ने उद्यमहरूमा समेत स्थानीयलाई स्थापित गर्ने कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ।
१६. कोभिड -१९ का कारण रोजगारी गुमाएका र कामको खोजीमा रहेका श्रमिकहरूलाई स्थानीय विकासका कार्यक्रमसँग जोड्ने माध्यमको रूपमा संघीय सरकारबाट हस्तान्तरण भई आएको प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमलाई उपयोग गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ। रोजगारिका लागि विदेशिनु पर्ने बाध्यतालाई अन्त्य गर्न "युवा रोजगार कार्यक्रम" सञ्चालन गरिनेछ।
१७. संघीय सरकारबाट हस्तान्तरित भई आएको गरिबसँग विश्वेश्वर कार्यक्रम मार्फत साना तथा लघु उद्यमको विकास गरी विपन्न समुदायको जीविकोपार्जन र आर्थिक विकासका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछन।
१८. उद्यम विकासको लागि स्थानीय युवाहरूलाई मार्गदर्शन गर्न र उद्योग स्थापना, सञ्चालन र लागत प्रतिफल दरका विषयमा जानकारी गराउन लघु तथा साना उद्यमसँग सम्बन्धित विज्ञ तथा उद्यमीहरू सहितको टोलीबाट अध्ययन गराई उद्यमहरूको विस्तृत स्किम सहितको उद्यम प्रोफाइल तयार गरिनेछ।
१९. चालु आर्थिक वर्षमा स्थापना भएको महिला उद्यमी प्रवर्द्धन कोषको प्रभावकारी परिचालन मार्फत महिलाहरूलाई उद्यमी बनाउदै महिलाहरूलाई आर्थिक रूपमा समेत सशक्तिकरण गर्दै लैजाने नीति लिइनेछ।
२०. नगरपालिकाको सुन्दर भौगोलिक अवस्थिती सिन्ति झरना, चित्राम झरना, पर्यटन पदमार्ग, उपदाङगढीसम्मको हाइकिङ, लट्टेश्वर महादेव मन्दिर, कालिका मन्दिर, भुटावर, भीमबली सामुदायिक पार्क, उदयपुर सामुदायिक पार्क लगायतका सम्भावनायुक्त क्षेत्रहरू छन। पर्या-पर्यटनलाई आर्थिक विकासको मुख्य आधार बनाउने गरी पर्यटन विकासका लागि पर्यटन गन्तव्यस्थलहरूको पहिचान र विकास गर्दै लगिने नीति अवलम्बन गरिनेछ।
२१. पर्या-पर्यटन विकास र भू-जलाधारको संरक्षण एवं जलवायु अनुकूलनका लागि नगरपालिका क्षेत्र भित्रका प्राकृतिक सम्पदाहरूको संरक्षण र विकासका लागि सबै पक्षको सहभागितामा कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ।

२२. सहकारी क्षेत्रलाई नगरपालिकाको आर्थिक र सामाजिक विकासमा क्रियाशिल गराउन सहकारी संस्थाको क्षमता विकास गरी यस क्षेत्रलाई उत्पादनमा प्रोत्साहन गर्ने र संस्थाका क्रियाकलापहरूमा पारदर्शिता र व्यवसायिकताको विकास गरी समग्र सहकारी क्षेत्रको व्यवस्थापन र नियमन गरिनेछ ।

सामाजिक विकास: शिक्षा, खेलकुद, संस्कृति प्रवर्धन, खानेपानी, स्वास्थ्य तथा लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण

२३. आधारभूत शिक्षामा सबैको पहुँचको राष्ट्रिय नीतिलाई टेवा पुर्याउनका लागि शिक्षामा विशेष सहयोगको नीति अवलम्बन गरिनुका साथै उच्चस्तरीय तथा गुणस्तरीय शिक्षामा सर्वसाधारण र विपन्न परिवारको समेत पहुँच स्थापना गर्ने नीति लिइनेछ । यसका लागि विपन्न तथा दलित छात्र छात्रालाई उच्च प्राविधिक शिक्षामा अनुदान दिने, व्यवसायिक शिक्षामा जोड दिने, जेहेन्दार तथा विपन्न छात्रवृत्तिका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने र आवासीय छात्रावासको व्यवस्था गरी शिक्षामा पहुँच विस्तार गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ। प्रदेश सँग समन्वय गरी क्याम्पस सञ्चालनका लागि पहल गरिनेछ ।

२४. सामुदायिक विद्यालयमा विद्यार्थीको भर्ना बढाउन साविकको पूर्वप्राथमिक शिक्षामा विद्यार्थी भर्ना प्रोत्साहन, दिवा खाजा कार्यक्रम, पूर्व प्राथमिक शिक्षिकाहरूको क्षमता विकास, प्रविधिमा आधारित शिक्षण सिकाई प्रणालीको विकास, अतिरिक्त क्रियाकलाप तथा खेलकुदको विकास तथा सामुदायिक विद्यालयमा भौतिक पूर्वाधार र यातायातको व्यवस्था गरी सामुदायिक विद्यालयमा विद्यार्थीको आकर्षण वृद्धि गर्ने नीति लिइनेछ ।

२५. नगरपालिकाको शैक्षिक गुणस्तर सुदृढीकरणका लागि विद्यालयको समग्र व्यवस्थापन क्षमता अभिवृद्धि गर्नु महत्वपूर्ण हुन्छ । प्रधानाध्यापकहरूलाई व्यवस्थापन तालिम र कार्यसम्पादन करार मार्फत नतिजामुखी व्यवस्थापनमा जोड दिने, निरन्तर अनुगमन, उत्कृष्ट विद्यालय र शिक्षकहरूलाई प्रोत्साहन, दण्ड र पुरस्कारको उचित प्रयोगबाट शिक्षकहरूमा सकारात्मक उत्प्रेरणा जागृत गराउने कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । विद्यालयमा रहेका शिशु शिक्षिकाहरूलाई प्रोत्साहन, चेपाड, थारु, विपन्न, दलित, पिछडा वर्ग र सिमान्तकृत विद्यार्थीलाई छात्रवृत्ति प्रदान गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

२६. कोभिड १९ बाट अभिभावक गुमाउने बालबालिकाहरूलाई पठनपाठनको व्यवस्था मिलाइनेछ ।

२७. उत्कृष्ट नतिजा हासिल गर्ने विषयका शिक्षकहरू र विद्यार्थीहरूलाई पुरस्कृत गर्ने साविककै कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिने, प्रविधिमा आधारित शिक्षण प्रणाली लागु गर्न विद्यालयलाई प्रोत्साहन गर्ने, विद्युतीय पुस्तकालयको व्यवस्था र प्रविधियुक्त शिक्षाको व्यवस्था गरी शिक्षाको गुणस्तर वृद्धि गर्ने नीति लिइनेछ ।

२८. शिक्षक र विद्यार्थीको अनुपात तथा विद्यालयमा शिक्षक आवश्यकता र मौजुदा शिक्षकहरूको संख्या हेरी शिक्षकहरूको दरबन्दी मिलान गर्ने कार्य आगामी शैक्षिक सत्रमा पुरा गरिनेछ । दरबन्दी कम भइ कक्षा सञ्चालन गर्न नसकेका विद्यालयको शिक्षक व्यवस्थापनलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।

२९. नगरपालिका भित्र समग्र खेलकूदको विकासको लागि स्थानीय संयन्त्र खडा गरी खेलकूदको विकासको लागि नगरस्तरीय पूर्वाधार निर्माण गरिनेछ । विद्यालयका खेलकूद शिक्षकहरूलाई समेत तालिमको व्यवस्था गरी खेलकूदको विकासमा विद्यालयलाई केन्द्र बनाएर कार्यक्रम तर्जुमा गरिनेछ ।
३०. साँस्कृतिक पहिचान झल्कने खालका साँस्कृतिक क्रियाकलापहरूमा जोड दिदै अन्य धार्मिक, ऐतिहासिक, तथा पुरातात्वीक सम्पदाहरूको पहिचान, विकास एवं व्यवस्थापनमा जोड दिने नीति अवलम्बन गरिनेछ । कालिका नगरपालिकाका लोपोन्मुख संस्कृतिको संरक्षण र विकासमा विशेष ध्यान दिइनेछ ।
३१. नगरपालिका भित्र स्वच्छ र सुलभ खानेपानीको आपूर्तीलाई प्राथमिकतामा राखिनेछ । नगरपालिका भित्रका विभिन्न क्षेत्रमा खानेपानीको समस्यालाई व्यवस्थित गर्न हाललाई भूमीगत स्रोत र पहाडी भूभागमा सतही पानीका स्रोतलाई व्यवस्थित गरी खानेपानीको व्यवस्थापन गर्ने नीति लिइनेछ ।
३२. खानेपानीको मुहान संरक्षण र खानेपानीको शुद्धता परीक्षण गरी नगरवासीहरूलाई शुद्ध खानेपानीको व्यवस्था गर्ने र खानेपानी उपभोक्ता समितिहरूको क्षमता विकास गरिनेछ ।
३३. विकासका अन्तर्राष्ट्रिय, राष्ट्रिय र स्थानीय साझेदारहरूसँगको सहकार्यमा वातावरण र पर्यावरणीय प्रणालीको संरक्षणका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छ । वातावरण मैत्री स्थानीय शासन तथा पूर्ण सरसफाईयुक्त नगरपालिका बनाउनको लागि आवश्यक कदम चालिनेछ ।
३४. नगरपालिकाका सडक किनारा, खोलाकाका कोरिडोरहरू र खाली सार्वजनिक जग्गाहरूमा वृक्षारोपण गरी हरियाली प्रवर्द्धन गरी "हरित शहर" निर्माण गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
३५. स्वास्थ्यलाई नगरवासीहरूको आधारभूत हकको रूपमा स्थापना गर्ने नीतिको निरन्तरता दिदै स्वास्थ्यमा सबैको पहुँच विस्तार गर्ने खालका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । नगरपालिकामा १५ शैयाको अस्पतालको स्थापना र सञ्चालन, प्रत्येक वडामा कम्तिमा एक स्वास्थ्य संस्था स्थापना र सञ्चालन गरिनेछ । अस्पतालमा विशेषज्ञ डाक्टरहरूको सेवा प्रदान गर्ने, स्वास्थ्य संस्थाहरूबाट निशुल्क औषधिको उपलब्धता सुनिश्चित गरिनेछ ।
३६. स्वास्थ्यमा सबैको पहुँच बढाउन स्वास्थ्य बिमा कार्यक्रमलाई यस नगरपालिकामा प्रभावकारी बनाउन पहल गरिनेछ । निरोगिता प्रवर्द्धन गर्नका लागि योग पद्धतीलाई समाजमा पुनःस्थापित गर्न योगशालाको स्थापना र विकास गर्दै लैजाने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
३७. शिशु खोप तथा मातृशिशु स्वास्थ्यलाई प्रभावकारी बनाउने कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । रक्तदान कार्यक्रमलाई प्रोत्साहन गरी मानवीय सहायताको लागि रक्तदान गर्न सर्वसाधारणलाई समेत उत्प्रेरित गर्न नागरिक शिक्षाको कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
३८. नगर भित्रका युवा, बालबालिका, महिला तथा किशोर किशोरीहरूलाई लागू औषध दुर्व्यसनी, घरेलु तथा यौनजन्य हिंसा, बाल अधिकार तथा महिलाको हक सम्बन्धी सचेतना अभिवृद्धि गर्ने कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
३९. लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरणलाई प्रत्याभूत गर्न महिला, बालबालिका, दलित, जनजाती, अपाङ्ग, अल्पसंख्यक, पिछडिएको वर्ग, भूमिहिन, जेष्ठ नागरिक तथा विपन्न वर्गहरूको आवश्यकता अनुसार संरक्षण र सशक्तिकरणमा विशेष जोड दिइने छ ।

४०. दलित महिला लगायतका महिलाहरूलाई व्यवसायिक सीप विकास गरी उद्यमी बनाउन आयमुलक, सीपमुलक तालिम प्रदान गरी आय आर्जनमा वृद्धि गरी स्वरोजगार, आत्मनिर्भर हुने गरी सशक्तिकरणमा जोड दिइनेछ । भौतिक संरचना निर्माण गर्दा अपाङ्ग मैत्री बनाउने तथा अपाङ्ग व्यक्तिहरूको लागि सशक्तिकरण गर्ने नीति लिइनेछ ।
४१. जेष्ठ नागरिक भत्ता लगायतका सामाजिक सुरक्षाका कार्यक्रमलाई सहज र सरल तरिकाबाट वितरण गरिने व्यवस्था मिलाइने छ। सामाजिक सुरक्षा तथा व्यक्तिगत घटना दर्ता प्रणालीलाई सुदृढीकरण गर्न संघीय सरकारसँगको समन्वयमा अभियानमुखी कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
४२. सहयोगापेक्षी बेसहारा, अशक्त, असाहाय, अनाथ, अभिभावक विहिन, शारिरीक तथा मानसिक रूपमा कमजोर सडकआश्रित मानवमुक्त राष्ट्र निर्माण गर्ने नेपाल सरकारको लक्ष्य हासिल गर्न यस नगरपालिकाले समेत मानवसेवा आश्रम स्थापना र सञ्चालनमा साझेदारीको नीति अबलम्बन गर्नेछ ।

पूर्वाधार विकास: उर्जा, सञ्चार, स्थानीय सडक, पुल, सिंचाई, खानेपानी पूर्वाधार, भवन तथा सहरी विकास

४३. व्यवस्थित बसोबास र सुन्दर सहर निर्माणका लागि एकिकृत शहरी विकासको अवधारणा अनुरूप आगामी वर्ष कालिका नगरपालिकामा सडकको स्थानीय मापदण्ड तयार गरी लागु गरिनेछ। स्थानीय सडकलाई अभिलेखीकरण गरी सडकको अधिकारक्षेत्र छुट्टाई सडक किनारामा फूटपाथ निर्माण र हरियाली प्रवर्द्धनका गर्नका लागि नगर यातायात गुर्योजना तयार गरी योजनावद्ध विकास गर्दै लैजाने नीति लिइनेछ ।
४४. नगरपालिकाको चक्रपथ निर्माण तथा नगर भित्रका सहायक सडकहरूलाई मुख्य सडक सञ्जालसंग जोड्ने कार्यलाई प्राथमिकता दिइने र सबै सडकहरू क्रमशः कालोपत्रे गर्दै लगिनेछ । पहाडी मार्ग निर्माणलाई विशेष प्राथमिकता दिइनेछ ।
४५. नगरपालिकाका सबै वडाहरूबाट माग भएका आयोजनाहरूको सुचीकरण गरी योजना बैंक तयार गर्ने र आगामी आर्थिक वर्षहरूमा सोही योजना बैंकबाट आयोजना छनौट गरी कार्यान्वयन गर्दै लैजाने गरी विकासको योजना तयार गरिनेछ ।
४६. नगरपालिकामा हुने विकास आयोजनाको निर्माण र निर्माण सामग्रीहरूको गुणस्तर सुनिश्चित गर्न नगरपालिकामा निर्माण सम्बन्धी एक आधुनिक प्रविधियुक्त प्रयोगशाला स्थापना र सञ्चालन गरिनेछ ।
४७. कालिका नगरपालिकालाई सूचना तथा प्रविधि मैत्री नगर बनाउनका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ । नगरपालिका भित्र Optical Fiber बिच्छाउने कार्य, प्रविधि मैत्री सेवा प्रवाहको व्यवस्था मिलाइने र डिजिटल अभिलेख व्यवस्थापन गर्ने कार्य प्रारम्भ गरिनेछ ।
४८. नगरपालिकाको प्रशासनिक भवन, सबै वडा कार्यालयहरूको भवन, सबै वडाहरूमा स्वास्थ्य संस्थाका भवन निर्माण गर्ने र स्वास्थ्य सेवा प्रवाह गर्ने कार्यलाई आगामी वर्ष पुरा गर्ने गरी पूर्वाधार विकासको योजना तर्जुमा गरिनेछ ।
४९. कयरखोला र सिन्ती खोलामा पक्की पुल निर्माण गरी दुर्गम भौगोलिक अवस्था भएको वडा नं. १० र ११ लाई समेत यातायात प्रणालीमा जोड्ने कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ र नियमित सडक

मर्मत कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ । खगेरी खोलामा पुल निर्माण गरी भरतपुर महानगरपालिकासम्मको आवागमनलाई थप सहज तुल्याइनेछ ।

५०. नगरपालिकाका विद्युत सुविधा नपुगेका क्षेत्रहरूमा विद्युत लाईन विस्तार र सोलार उर्जा उपलब्ध गराउने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन: वातावरण, वन तथा भु-जलाधार, फोहोरमैला व्यवस्थापन, जलवायु परीवर्तन

५१. हरित शहरको (Green City) को अवधारणा अनुरूप वातावरण मैत्री विकासलाई प्राथमिकता दिइनेछ । स्वच्छ र स्वस्थ वातावरणमा बाँच्न पाउने हकको सुनिश्चितताका लागि नगरपालिकामा फोहोर प्रशोधन केन्द्र स्थापनाका लागि अध्ययन र आयोजना बनाइ सञ्चालन गरिनेछ ।

५२. फलफूलका विरुवा रोप्ने राष्ट्रिय कार्यक्रमलाई समेत मूर्त रूप दिन नगरपालिकाको खाली जमिनमा फलफूलका विरुवा रोप्ने र संरक्षण गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

५३. जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रणका लागि बुङखरे खोला डाइभर्सन गरी थाङखोलामा मिसाउने, कयरखोलामा तटबन्धन गर्ने तथा कालिका नगरभित्रका बाढी तथा पहिरो जोखिम क्षेत्रका खोला तथा खहरेमा तटबन्धन गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

५४. वन तथा वन्य जन्तुलाई संरक्षण गर्ने कार्यमा आवश्यक पहल गर्नुका साथै जंगलका बीचमा संरक्षण पोखरी निर्माण गर्ने तथा वातावरण तथा जलवायु अनुकुलन हुने गरी विकासका क्रियाकलाप सञ्चालन गरिनेछ । सामुदायिक वनसँगको सहकार्यमा नगरक्षेत्रको वातावरणीय विकासका कार्यक्रम र जडिबुटी खेती सञ्चालन गर्ने नीति लिइनेछ ।

संस्थागत विकास सेवा प्रवाह र सुशासन: सामान्य सेवा प्रवाह, सुशासन, सूचना प्रविधिको विकास र तथ्यांक व्यवस्थापन

५५. नेपालको संविधान बमोजिम संघीयता कार्यान्वयनको सिलसिलामा संघीय सरकारबाट यस नगरपालिका अन्तरगत कर्मचारीहरू समायोजन तथा नयाँ नियुक्ती भई आएका कारण जनशक्तिको परिपूर्ती भएको छ । अबका दिनहरूमा स्थानीय तहमा स्थानीय सरकारको अनुभूति गराउन सरकारी निकायको पहुँच तथा संस्थागत सबलीकरणमा जोड दिइनेछ ।

५६. संस्थागत क्षमता विकास, प्रविधि मैत्री सेवा प्रवाह र उत्तरदायी प्रशासन मार्फत प्रभावकारी चुस्त दुरुस्त गुणस्तरीय सेवा प्रवाह गरी सुशासन प्रवर्द्धनलाई प्राथमिकताका साथ अघि बढाइनेछ । नगरपालिकाबाट प्रदान गरिने सेवालाई विद्युतीय माध्यम अनलाईन प्रणालीबाट प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

५७. नगरपालिकामा लेखापरीक्षण समिति गठन र क्रियाशिल गराई लेखा परीक्षण एवं बेरुजु फछ्यौँटलाई प्रभावकारी गराइनेछ ।

५८. हरेक चौमासिकमा स्थानीय विकास समस्या समाधान समितिको बैठकबाट समग्र विकास निर्माणका कार्यहरूको समीक्षा गर्ने र हरेक चौमासिकमा सार्वजनिक सुनुवाई गर्ने व्यवस्था मिलाई पारदर्शिता र जवाफदेहितालाई प्रवर्धन गरिनेछ ।

५९. नगरपालिका तथा सम्पूर्ण वडा कार्यालयका वार्षिक तथा अर्धवार्षिक कार्य प्रगती लगायतका अन्य सबै गतिविधि, सूचना तथा जानकारी Website माफत प्राप्त गर्न सकिने कार्य प्रकृत्यालाई अगाडि बढाइनेछ ।
६०. गैरसरकारी संस्थाहरुको कार्यक्रमलाई पारदर्शी र उपलब्धीमूलक बनाउन त्यस्ता संस्थाले कालिका नगरपालिका भित्र कार्यक्रम संचालन गर्दा अनिवार्य रूपमा इजाजत लिने, समन्वय तथा सहकार्य गर्न उत्प्रेरित गर्ने, नगरपालिकाको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम र बजेटलाई सहयोग पुग्ने खालका कार्यक्रमलाई मात्र इजाजत दिइने छ । नगरपालिकाबाटै संस्था दर्ता, नियमन र खारेजीको व्यवस्थाको सुरुवात गरिनेछ ।
६१. बजारमा हुनसक्ने अस्वस्थ प्रतिस्पर्धा, एकाधिकार, मिसावट, अवैध भण्डारणलाई नियन्त्रण गर्न समय समयमा बजार अनुगमन गर्ने व्यवस्थालाई प्रभावकारी बनाउन दण्डात्मक भन्दा सुधारात्मक निगरानी बढाइनेछ । हाट बजार सञ्चालनको नगरस्तरीय मापदण्ड तयार गरी लागु गरिनेछ ।
६२. नगरपालिकाभित्रको सुरक्षा व्यवस्थालाई प्रभावकारी बनाउन नेपाल प्रहरी र अन्य सुरक्षा निकायहरूसँगको सहकार्यलाई प्रभावकारी बनाईनेछ । सुरक्षा संवेदनशील भएका स्थानहरुमा प्रहरी विट स्थापना गर्ने, सुरक्षा निगरानी वृद्धि गर्ने र मुख्य बजार क्षेत्रहरुमा सिसि टिभि जडान र विस्तार गरिनेछ ।
६३. समय समयमा वडाहरुमा घुम्ती सेवा टोली माफत जेष्ठ नागरिक परिचयपत्र तथा अपाङ्ग परिचय पत्र वितरण कार्यलाई विस्तार र प्रभावकारी गराईनेछ ।
६४. सार्वजनिक सेवामा सबैको सरल तथा सहज पहुँच विस्तार गर्न सूचना प्रविधिको प्रयोग माफत नगरपालिका स्थानीय तथ्याङ्क सङ्कलन तथा व्यवस्थापन प्रणालीको विकास गर्ने र योजना निर्माण तथा छनौटमा वस्तुनिष्ठ तथ्याङ्कलाई आधार लिइनेछ ।
६५. नगरपालिकाको राजस्व प्रशासनको क्षमता विकास गरी अनलाइन प्रणाली माफत सबै वडाबाट राजस्व संकलन गर्ने व्यवस्थालाई थप प्रभावकारी बनाईनेछ । नगरपालिका भित्रका राजस्वका क्षेत्रहरुको दायरा बढाइने, कर तथा राजस्व तिर्ने नागरिकलाई प्रोत्साहन गर्ने, व्यवसाय दर्ता र नविकरण गर्दा दर्ता नभई लामो समयदेखि सञ्चालनमा रहेका व्यवसायहरुलाई वितेका बर्षहरुको व्यवसाय करमा छुटको व्यवस्था गरी व्यवसाय दर्ता गर्न प्रेरित गर्ने तथा राजस्वको दायरामा ल्याइनेछ । राजस्वका सम्बन्धमा नागरिक शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन माफत करदाताहरुको चेतना अभिवृद्धि गरिनेछ ।
६६. नगरपालिका भित्रका बाढी पिडित, अव्यवस्थित बसोबास भएका नागरिकहरु, सुकुम्बासीहरुको व्यवस्थापनका लागि सेटलाईट इमेज र डिजिटल तथ्याङ्क व्यवस्थापन गरी नेपाल सरकारको कार्यक्रम अनुरूप नगरपालिकाले सुकुम्बासी, बाढीपिडित र अव्यवस्थित बसोबास रहेका क्षेत्रमा सहकार्यका माध्यमद्वारा समस्या समाधान गर्न पहल गरिनेछ । नगरपालिका स्तरबाट योजना बनाई कम्तिमा दुईवटा स्थानमा पुनर्वास गराउने कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

अन्तमा, नगरपालिकाले आगामी आर्थिक बर्षमा सञ्चालन गर्न लागेका विकासका नीति तथा कार्यक्रमहरुमा सिर्जनात्मक सल्लाह सुझाव तथा कार्यान्वयनमा सहयोग र सहभागिताका लागि समस्त नगरबासीहरुमा हार्दिक अनुरोध गर्दछु र समृद्ध नगरपालिका निर्माण गर्ने अभियानमा सबैको योगदानको अपेक्षा समेत गर्दछु । धन्यवाद । नमस्कार ।

खुमनारायण श्रेष्ठ
नगर प्रमुख